Valvontaosasto / OHJAS
Oikeudelliset asiat

10.11.2020

Eduskunnan hallintovaliokunta
S-posti: hav@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö hallituksen esityksestä HE 141/2020

Tullin kommentit hallituksen esityksessä ehdotettuihin muutoksiin

Lausunnon antaja:

Tulliylitarkastaja Sami Vainikka, puh: 0403326940; s-posti:sami.vainikka@tulli.fi

Lausunto:

Tulli kiittää valiokunnan varaamasta tilaisuudesta saada antaa lausunto asiaan. Kuten hallituksen esityksen valmistelua koskevassa kappaleessa 1.2 todetaan, on Tulli voinut esittää näkemyksiään jo asian kansallisessa valmisteluvaiheessa. Tulli esittää ehdotuksen johdosta lisäksi seuraavaa:

Tulli toteaa ensinnä, että Tullin mahdollinen osallistuminen eurooppalaisen raja- ja merivartioston toimintaan ja siihen liittyvä Tullia koskeva lainsäädäntö selvitetään ja valmistellaan myöhemmässä yhteydessä valtiovarainministeriön kanssa. Tulli ei siten lausu asiasta enemmälti tässä yhteydessä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin uusi 22 a §. Sen mukaan rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896, jäljempänä *raja- ja merivartiostoasetus*, 25 artiklassa tarkoitetun kansallisen tilannekuvan tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi poliisilta, Tullilta, Maahanmuuttovirastolta, hätäkeskustietojärjestelmästä, ilmailuviranomaisilta ja liikenteen ohjauspalvelun tarjoajalta mainitun asetuksen 24 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa täytäntöönpanosäädöksessä säädettyjä välttämättömiä tietoja, ei kuitenkaan henkilötietoja lukuun ottamatta alusten ja ilma-alusten tunnistenumeroita.

Ehdotettu säännös asettaa Tullille laajan tietojenantovelvoitteen. Tietojenantovelvoitteen sisältö ei ole vielä täysin täsmentynyt, sillä Tullin käsityksen mukaan säännöksessä mainittua täytäntöönpanosäädöstä ei ole vielä annettu. Tulli ei siten voi ottaa tarkemmin kantaa esimerkiksi ns. ”tapahtumatiedon” tietosisältöön, joka ainakin tällä hetkellä vaikuttaa hyvin jäsentymättömältä käsitteeltä. Tulli joutuu siis jo tässä vaiheessa sitoutumaan sellaiseen, mitä ei ole tarkemmin yksityiskohdin vielä hyväksytty.

Nyt säädettävä tilannekuva on osin päällekkäinen esimerkiksi PTR-tilannekuvan sekä Europolin EU-tason vakavasta rikollisuudesta tuottaman tilannekuvan kanssa. Edellä mainituissa tilannekuvissa Tulli on kiinteästi mukana. Nyt säädettävässä tilannekuvassa ilmeisesti edellytetään, että Tulli toimittaa tiedot esimerkiksi kaikista

tutkittavina olevista rajat ylittävistä rikoksista tilannekuvan muodostamista varten. Tiedonantovelvoite koskee silloin suurta osaa Tullin tutkimista rikoksista. Tällöin tulee arvioitavaksi ensinnäkin se, kuinka tiedot olisi järkevintä toimittaa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Lisäksi tulisi täsmentää se, että missä vaiheessa tiedot tulee toimittaa ja minkä sisältöisinä. Tapahtumatiedot saattavat koskea myös Tullin tiedustelutietoja tai vaikkapa tiettyjen rikosilmiöiden analyysitietoja. Tietojen välittäminen voi käytännössä osoittautua haasteelliseksi jo senkin vuoksi, koska tiedot eivät voi sisältää henkilötietoja alusten ja ilma-alusten tunnistenumeroja lukuun ottamatta.

Asiassa tulee myös arvioida sitä, että miten eri viranomaisten yhteistyö toimii tilanteissa, joissa Suomen Tullin tutkimien rikosjuttujen tiedot välittyvät ainakin joiltain osin mahdollisesti koko Euroopan unionin laajuisesti rajaturvallisuudesta vastaavien viranomaisten tietoon. Tällöin tulee turvata se, että Tullin suorittama rikostutkinta ei vaarannu esimerkiksi eri viranomaisten suorittamien päällekkäisten operaatioiden vuoksi.

Hallituksen esityksessä Tulli on määritelty osaksi eurooppalaista raja- ja merivartiostoa. Tosiasiassa Suomen tulli on kuitenkin osa Euroopan unionin tulliliittoa. Hallituksen esityksestä ei tarkemmin ilmene, miksi Tulli mainitaan osana eurooppalaista raja- ja merivartiostoa. Taloudellisia kustannuksia käsittelevässä osiossa myös mainitaan, että ehdotuksesta aiheutuu kustannuksia Tullille. Kustannukset aiheutuisivat ilmeisesti siis raja- ja merivartioston toimintaan osallistumisesta. Näiltä osin asia varmaankin tarkentuu myöhemmin valtiovarainministeriön kanssa tehtävien selvitysten yhteydessä.